PESMA SE STVARA IZ GLAVE, IZ SRCA, I IZ PRENESA PESNIČKE DUŠE

Nije lako razumeti pesnika, a još je teže u potpunosti razumeti njegova dela, bez obzira iz kog podneblja potiču: sa evropskog tla ili sa Dalekog istoka (japanska haiku poezija).

Naravno, većina ljudi na Zemljinoj kugli nisu napisali u svom životu nikakvo književno delo, ni jedan stih, čak ni događaje iz svog vlastitog života, a popriličan je broj ljudi spreman da polemiše, kritikuje, debatuje i objašnjava u vezi sa kvalitetima nečijeg napisanog dela (pesme ili proze). Oni, navodno, bolje znaju i od pesnika, kako je i šta je trebalo da bude u njegovom delu. Oni bolje znaju i od samog pesnika – šta je pesnik hteo da kaže, i smatraju da bolje poznaju od pesnika sve lavirinte njegove vlastite pesničke duše i ranjenog poetskog srca.

Nažalost, u tom polusvetu sujetnih "čitalaca" tzv. umišljenih kritičara, ima i profesionalnih kritičara, iz čijih kritika se može jasno uočiti – da njihovo pero više pikira sa samog pesnika nego na pesničko delo. I ti profi-kritičari, takođe umišljaju da bi oni to sve bolje napisali, utkali u knjigu, napravili smisao pitkijom...

Zanimljivo je da većina njih skupa imaju jedan zajednički nedostatak – nikad u životu nisu napisali ni jedno značajno delo, ni jedan stih niti list romana. Zašto? Pa, zato što to ne umeju, ne znaju, nemaju prenes duše niti Božiji dar. Trajno je ostalo u zabeleškama i arhivama, da je jedan od najvatrenijih kritičara svoga vremena Ljubomir Nedić – svojom sujetom naprosto uništio veliki pesnički entuzijazam sjajnog pesnika Milete Jakšića 1899. godine (rođenog sinovca Đure Jakšića), dok je naš uvaženi književnik, pesnik i akademik Ljubomir Simović, u svojoj knjizi „Kovačnica na Čakovini“, jasno rekao – šta on misli o kritikama i kritičarima, koji su se okomili na pesnike i njihova dela, a većina tih kritičara darovali su blede tragove svoga doprinosa pisanoj reči. Kada bi to tako lako bilo, onda bi svaki profesor književnosti (koji je bez sumnje odličan lektor i korektor) napisao mnoga dobra književna dela, ali naravno da to ne uspeva – jer nije pesnik i nije književnik! Čak, mnogi naši ugledni pesnici i pisci eks Jugoslavije i nisu profesori književnosti, već su njihove školske ili fakultetske

diplome iz sasvim drugih oblasti: Jovan Dučić (učitelj), Slavoljub Nastasijević (filozof), Dobrica Ćosić (škola za vinogradarske zanate), Dobrilo Nenadić (dipl. poljoprivredni agronom), Vuk Drašković (dipl. pravnik), Momčilo Momo Kapor (akademski slikar) itd. A naš svetski slavni naučnik Nikola Tesla, pisao je odlične pesme, jer je imao i za poeziju Božiji dar, ali se on ipak opredelio za drugi Božiji poklon – da se bavi pronalascima, veštačkim gromovima, munjama i svojim strujama – čime je više doprineo prosperitetu čovečanstva u mnogim oblastima.

Karakteristično je, da većinu pesnika uopšte ne zanimaju kritičke misli i kolumne kritičara poezije i proze, čak je pesnik u većem delu svoga bića ravnodušan prema očekivanjima nekakvih prestižnih (danas devalviranih nagrada), koje bi dobio (od transparentnog ili od "ti meni – ja tebi žirija“), i obično pred kraj svoga biološkog života. Turobno je i osećanje, kada vam je na vašoj prestižnoj diplomi književne nagrade potpis nekog, koji je gori i lošiji stvaralac, pesnik ili pisac od vas – zar ne?

Kada je reč o pesničkom delu – pesma se stvara IZ GLAVE, IZ SRCA, I IZ PRENESA PESNIČKE DUŠE. Pesma ne nastaje samo iz srca, ako je misao ne prigrli i ne izglača, i to sve pesnička ruka i njegovo pero ne prenesu na papir. Misao u pesnikovoj glavi i nadahnuto pesnikovo sopstvo – osluškuju i pažljivo beleže priču ranjenog pesnikovog srca. Dakle, svaki onaj koji smatra da se pesma piše samo SRCEM, a ne i GLAVOM – neće nikada razumeti ni osetiti pesnikove katrene i tercine, a ponajmanje poruku same pesme.

Napisana pesma je Božiji dar pesniku, pesma je ARHETIP poetskog nadahnuća, i ona nije nikakvo arhaično nedonošče, jer u svakoj dobroj poeziji lebdi kao dimni končić tamjana – ARHETIP, koji jeste pesnički iskonski podsvesno misaoni motiv, što u pesničkom svetu uvek pulsira, uz blagi klepet krila njegovog vernog belog konja Pegaza.

Naravno, nema potrebe u pesništvu za anahronim detaljima, jer to mogu da rade samo pisci naučnofantastične proze. Šta to znači? Ako pesnik opisuje ambijent monaha samotnjaka, koji je odabrao za svoje doživotno stanište malenu kamenu špilju od par kvadrata, onda ne treba "dodavati" električnu sijalicu u pesmi o monahu, jer

električna sijalica, koja bi trebalo da bude tu i osvetljava njegovo stanište – ubila bi ono njegovo najprimarnije: asketski put samoće, odanost Bogu, sve vreme uz najdublje samotne molitve...

Ipak, neoboriva je činjenica – da svaki stihotvorac koji, recimo, piše nerimovane pesme (blankverse), a ne zna da napiše rimovane stihove – svakako nije dobar pesnik. Takođe, pesnik koji ume da napiše sonet, a ne i sonetni venac – ne može sebe nazvati dobrim pesnikom. Ako pišeš sonete – moraš znati napisati i sonetne vence. A kada stvaraš sonetne vence, tu je i neizbežni MAGISTRALE, pa je on očigledan dokaz da se pesma mora pisati i GLAVOM, a ne samo SRCEM, jer stil nekog pesnika može biti takav da prvo napiše MAGISTRALE, pa onda ide u kompoziciju ostalih 14 sastavnih delova sonetnog venca, ili obrnutim redom – prvo napiše 14 sastavnih delova sonetnog venca, pa onda na osnovu njih formira MAGISTRALE. Kreirani sonet je teška i veoma ozbiljna pesnička forma – najteža, a sonetni venac je kruna takvog pesničkog umeća. Tu slabo pomaže pesnikovo srce i prenes duše, ako ne radi pesnikova GLAVA i njegova misao – tačnije izglačane misli u slozi sa pesničkim srcem.

Sonetne rime moraju biti snažne, a ne trivijalne i mlake, to znači izbegavanje rimovanja imenicama (ja – ta), izbegavanje rime glagolima, voditi računa da ne "uleću" pleonazmi. Soneti moraju imati forme sa paralelnim, ukrštenim, obgrljenim i opkoračnim rimama, koje daju dubinu i lepotu, ali je takođe veoma važno da katreni i tercine budu pravilno popunjeni sa ravnomernim brojem slogova: ako je deveterac u prvom redu stiha (katrena), ne može u drugom redu biti deseterac ili aleksandrinac.

Kod većine novokomponovanih "turbo-hitova" je sve "zbrdazdola", sa trpanjem osmerca uz deseterac i dvanaesterac, sa stupidnim materijalnim greškama u tekstu, koje je napravio "slavni tekstopisac", npr. stih iz novokomponovane pesme jedne "slavne eks JU-pevačice" glasi:

Zaplakala šuma, sumorna i crna,
Rastaše se jelen i njegova srna...

Bez navođenja imena "slavne" pevačice novokomponovanih narodnih pesama, ostatak te pesme je još nelogičniji (stupidity nonsense). Ali, da pomognemo čitaocima ovog eseja, šta u ova dva

reda pesme nije logično? Pa, sve je nelogično! Ako dozvolimo onomatopejsku slobodu – da šuma može da plače – neka to i prođe, ali "rastaše se jelen i njegova srna" – ne može da prođe. Zašto? Pa, razlog je u tome što jelenova ženka nije srna nego košuta, a mužjak srne je – srndać!

Uz vešto zatrpavanje ušiju slušalaca novokomponovane muzike – zvucima instrumenata (harmonika, tambura i begeša), pokrivaju se trivijalni tekstovi i blede rime ili nerime (zima - Marina), jer za njih nisu važne materijalne greške – važno je da se lepo rimuje "crna – srna"... Neshvatljivo je da se i neki kvalitetniji pevači odnose idoloploničkи prema takvim tekstopiscima, koji sebe smatraju da jesu, a jasno je da nisu dobri stihotvorci.

To i jeste jedan od razloga, zašto pisci, književnici i pesnici, koji su redovni članovi Udruženja književnika Srbije ili Društva književnika Vojvodine – imaju izvesnu dozu prezira prema tzv. tekstopiscima "narodnjaka", među kojima se mogu nabrojati tek nekolicina sa referencama da su napisali vrednije tekstove novokomponovanih narodnih pesama.

U zabavnoj muzici je bilo nešto drugačije, zahvaljujući umeću i kvalitetima tekstopisaca iz druge polovine XX veka, kompozitorima i preminulim muzičarima eks Jugoslavije Arsenu Dediću, Đorđu Novkoviću, i drugima...

Dr MILIVOJE DOŠENOVIĆ
Književnik i pesnik, Novi Sad, 2015.